

**„Az október, mint annyiszor,
szüretre hív az őszben,...” (Baranyi Imre: Szüret)**

Népszokásaink jelentős része a naptári évhez kötődik. Középpontjában az évszakok váltakozása, a természet örök körforgása és az ember-természet kapcsolata áll. A gazdasági év különböző időszakában az egyes tájegységek közösségeihez meghatározott népszokások fűződnek. Egyik ilyen néphagyományunk a szüret is, mely kezdő időpontja ugyan területenként eltér, abban azonban megegyezik, hogy mindig is az egyik legfontosabb őszi munkálatok közzé tartozott. Ezen hagyományunk megőrzése és ápolása fontos feladata a gyermekkel foglalkozó felnőtteknek, mivel kultúránk átadása erős gyökereket és identitástudat kialakulását jelentheti gyermekeink számára. Ezért is hagyomány tagintézményünkben, hogy minden évben szüreti hangulatot idéző alkalmat szervezünk a hozzánk járó gyermekek és családjaik számára. Úgy véljük ezeken az alkalmakon a néphagyományhoz kapcsolódóan átélte tevékenységek a közös élmény erejével hatnak a gyermekekre, a családokra, ezáltal erősítve a közösséghez tartozás érzését. Abba azonban kevesen gondolunk bele, hogy a szüretben mennyi, a hagyományörzés közösségformáló erején túlmutató pedagógiai, illetve komplex személyiségfejlődést elősegítő lehetőségek is rejlenek. A következőkben ezekből mutatunk meg néhányat azon gondolatindító céllal, hogy egyrészt láthatóvá váljon, hogy a gyermekek számára biztosított szabad játéktevékenység mögött tudatos pedagógiai munka rejlik. Másrészt ötleteket adjunk más néphagyományhoz kapcsolódóan is a tevékenységeinkben rejlő pedagógiai lehetőségek átgondolására.

A tevékenységek szervezésében fontos szempontnak tartjuk, hogy elsősorban ajánlunk, mintát mutatunk. Elvünk, hogy a folyamatba való bekapcsolódás a gyermekek számára önkéntes és belső indítástól vezérelt legyen. A tevékenység megkezdése előtt olyan hangulatot teremtünk, mely oly módon kelti fel a gyermekek természetes kíváncsiságát, ismeretszerzés iránti vágyát, hogy maga dönt úgy, bekapcsolódik a „játékba”.

A szüreti hangulat megteremtésének előkészületei a családokban kezdődnek. Megkérjük a szülőket, hogy gyermekükkel együtt vegyék meg a piacon a rendezvényre szánt szőlőfürtöket. Szerencsére vannak olyan családok is, akiknek az a lehetőség is megadatik, hogy saját szőlőjüket szüreteljék le. Nagy örömmel és büszkén hozzák a gyermekek a szüret napjának reggelén a szőlőt. A kapott szőlőfürtöket tálcára tesszük és beszélgetünk arról, milyen sokféle szőlő van. Nagy lelkesedéssel fedezik fel a gyermekek, hogy a szőlő lehet sötét vagy világos színű, bordó és sárga.

De lehet nagy szemű, vagy kicsi, illetve vannak hatalmas fürtök és egészen kicsik is. Megannyi izgalmas információ egy kisgyermek számára, ami akár nem is feltétlen új ismeret, inkább csak újabb szemszögből való megközelítése a már meglévő fogalmaknak. Ugyanis a szenzoros integráció esetében jelentős szerepe van korábbi tapasztalatainknak, mivel agyunknak automatikusan össze kell rendeznie az új információkat a már meglévőkkel, mielőtt valamivel kapcsolatban döntést hoznánk.

Ezután lehetősége van mindenkinek kezébe venni, felemelni, tapintani a fűrtöket. Fejlődésneurológiai vizsgálatok alapján bizonyított, hogy koragyermekkorban a bőrérzékelés útján történő tapasztalatszerzés a külvilág felfedezésének legfőbb eszköze. Tapintás útján nem csak a dolgok alakjáról, hanem a különböző anyagminőségekről, valamint a dolgok hőmérsékletéről is információkat szerzünk. Ezért is mondják a fejlesztéssel foglalkozó szakirodalmak, hogy a taktilis érzékelés egy rendkívül sok elemet tartalmazó kategória. A szőlőszemek

fűtről való szemezgetésével a finommotorikus képességek fejlődésén túl ugyanis további nagyon fontos tapasztalathoz is jut egy gyermek. Például érzékeli, hogy

vannak puhább és keményebb szemek, valamint megtanulja szabályozni mekkora erő kifejtés szükséges egyrészt ahhoz, hogy szőlőszemet leválassza a fűtről. Másrészt ahhoz, hogy mekkora erő kifejtés az, amikor a szőlőszem egyben marad és mekkora az, amikor úgy sikerül leszedni a fűtről, hogy az összenyomódik. A kisgyermekben ebben a korai életszakaszban még erősen él a próbálgatás ösztöne, ezért jól megfigyelhető náluk, hogy tapasztalataikat a kísérletezés örömeivel miként törekszenek újra és újra átélni, miközben kialakítják a saját test tudatukat.

A leszedett szőlőszemekkel aztán további játékokra nyílik lehetőség. Szét lehet például tálakba válogatni szín szerint, méret szerint. Meg lehet nézni melyik tálaban van több, melyikben kevesebb. A tálakat megemelve lehet érzékelni, melyik a nehezebb, melyik a könnyebb. Pedagógus szemmel tudjuk, hogy ezen tevékenységek mind a későbbiekben a tanuláshoz szükséges matematikai gondolkodás képességét készítik elő a gyermekben. Úgy véljük, kiemelkedő fontosságuk van a kisgyerekkorban kialakuló készségeknek, mivel ezekre épülnek később a magasabb rendű funkciók.

Továbbá a szemetet meg is lehet kóstolni, mellyel egy újabb érzékszervi tapasztalásra nyílik lehetőség. Ízleléssel meg lehet tapasztalni, hogy a különböző szőlőszemek más ízűek, illetve érzékelhető, hogy van olyan szem, amelyik keményebb és roppan amikor ráharapunk és van olyan is amelyik nem.

A szőlőszemeket nagy tálba öntve közösen elkezdhetjük összenyomni úgy, mint amikor tésztát gyúrunk. Ebbe is sok gyermek szívesen bekapcsolódik. Érdekes megfigyelés számukra, hogy minél több szemet nyomunk össze, annál több lé lesz a tálban. Észreveszik, hogy egyre maszatosabb a kezük, illetve a szőlőhéj rátapad a kezükre.

Ezután kezdődhet a préselés. Erre már várjuk délután a családokat is. Közösen tesszük bele a présbe az előzőleg összenyomkodott szemetet és a gyermekekkel együtt végezzük a préselés folyamatát.

A szürethez kapcsolódó mulatság hajdan mindenki számára az egyik legnagyobb őszi ünnep volt. Ezen hagyományokhoz kapcsolódóan a napot a szülőkkel mi is közös „táncházzal” zárjuk.

Úgy véljük, a közösen átélt élmények nemcsak érzelmi kötődést jelentenek, hanem erkölcsi értéket is, továbbá a nemzeti identitás tudat alakulását is támogatják.

Ajánlott irodalom: Balázs István szerk. (2011): Biztos Kezdet Kötet II. – A koragyermekkori fejlődés természete-fejlődési lépések és kihívások. Budapest <https://mek.oszk.hu/14800/14806/14806.pdf>

Szüreti mulatsághoz ajánljuk: <https://www.youtube.com/watch?v=ThmSG5rf4Fs>

Nagné Dézsi Erika kisgyermeknevelő
Karácsony György Utcai Tagintézmény